

Hoesteksten – Portrait of August De Boeck

Julianus Marie Augustinus De Boeck werd geboren op 9 mei 1865. Zijn vader was toen 38 en zijn moeder 44 jaar, het ouderlijk huis was in de onmiddellijke omgeving van de dorpskerk van het Vlaams-Brabantse Merchtem gelegen.

Zoals elke andere dorpsjongen volgende de jonge 'Gust' de plaatselijke lagere school. Zeer waarschijnlijk ontving de jonge August zijn eerste muzieklessen van zijn vader die aanvankelijk in hem een opvolger zag als organist te Merchtem.

Af en toe mocht August ook naar Opwijk om lessen te nemen bij de toenmalige organist Benoit Vereertbrugghen (1838-1883). Deze Vereertbrugghen had een eerste prijs orgel van het Brusselse Conservatorium en was ook pianoleraar aan de kostschool Lindemands te Opwijk. Ook bij de organist te Asse, Jozef Vasteravendts (1835 - 1901), ontving August lessen.

Vanaf 1880 tot 1891 volgde August De Boeck geregeld muziekonderricht aan het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel.

Hij volgde er orgellessen bij Alphonse Maily (1833-1918), hoforganist, die ook verbonden was aan de kerk der ongeschoeide karmelieten te Brussel.

In 1882 werd De Boeck toegelaten tot de lessen praktische harmonie bij Gustave Sandré en geschreven harmonie volgde hij bij Joseph Dupont (1838-1899). In 1884 kreeg hij de toelating om de lessen contrapunt te volgen bij Ferdinand Kufferath (1811-1896).

In 1886 werd De Boeck aangesteld als monitor voor orgel, om zijn leraar Maily bij te staan. Enkel de beste leerlingen kwamen voor deze opdracht in aanmerking en alles wees erop dat hij later Maily als titularis van de orgelklas zou opvolgen. De Boeck behaalde een eerste prijs voor orgel en theoretische harmonie (1884), praktische harmonie (1885) en contrapunt en fuga (1899) alsook de virtuositeitsprijs voor orgel (1891).

In 1899 leerde hij ook Paul Gilson kennen die in dat jaar de 'Prix de Rome' had gewonnen. Gilson spoorde De Boeck aan om opnieuw te gaan studeren en op zijn aanraden ging hij orkestratie en compositie studeren.

Na zijn orgelstudies zocht August De Boeck een gelegenheid om zelf wat geld te verdienen en op die manier zijn vader te ontlasten.

Zo begon hij privé-lessen te geven en verving hij Benoit Vereertbrugghen in de kostschool Lindemands te Opwijk als pianoleraar.

In deze periode componeerde hij kleine gelegenhedswerken voor de school die ter gelegenheid van de prijsuitdelingen werden uitgevoerd.

In de jaren 1890 lijkt De Boeck als componist plots 'gelanceerd' te zijn en genoot hij in Brussel een zekere bekendheid dankzij milde sponsors.

Op 26 februari 1892 stierf vader Florimond De Boeck en een korte tijd later, tijdens de zitting van de kerkmeesters, werd August als tijdelijk opvolger benoemd wat hij tot 1895 zou waarnemen.

Op 10 juli 1894 werd De Boeck ook organist aan de Sint-Bonifaciuskerk te Elsene, waar hij tot 1920 zal blijven, en van 1900 tot 1920 aan de kerk van de ongeschoeide karmelieten te Brussel. Deze functies brachten hem ertoe een omvangrijk aantal godsdienstige werken te componeren.

Naast zijn inkomen als organist genoot hij ook de opbrengsten van zijn private muzieklessen (piano). Menige familie in Merchtem was fier om De Boeck als pianoleraar te hebben.

Mettertijd vestigde De Boeck zich ook meer en meer in Brussel waar hij in aanraking kwam met de 'Vlaamse' middens rond Emmanuel Hiel.

Compositorisch was de periode 1893-1896 zeer vruchtbaar en ook grotere composities zagen het licht. De 'Dahomeese Rhapsodie', gedateerd op juli 1893, werd zijn bekendste werk. Het krachtige beginthema had hij opgetekend tijdens een te Brussel gegeven voorstelling door een groep rondtrekkende muzikanten uit Dahomey (nu Benin). In het handschrift noteerde hij: 'Tous ces thèmes sont garantis sur facture'. Het werk is echter minder folkloristisch of uitheems dan de titel doet vermoeden. De Boeck schreef een gebalde en briljante compositie, die uitmunt door haar melodische vindingrijkheid en schitterende orkestratie.

In 1896 componeerde hij zijn 'Mis in B dur', zijn beroemde 'Symfonie in g' en de balletmuziek bij 'La Phalène' (De Nachtvliinder). In december 1913 vonden in de Brusselse Muntschouwburg de eerste uitvoeringen plaats van het ballet 'La Phalène'. Dit ballet gaat over de verleiding die uitgaat van een mooie nachtvliinder, die eigenlijk een goed meisje is, op een Bretoense verloofde op de vooravond van zijn huwelijk. De muziek van De Boeck vindt haar originaliteit meer in het verwerken van de thema's dan in het uitvinden van oorspronkelijke melodieën. De instrumentatie is kleurrijk en onderlijnt goed het ritme van de verschillende dansen. Bij de creatie van het werk vergeleek men De Boeck met de Franse componist Delibes.

Zijn eerste opera 'Théroigne de Méricourt', een stuk in twee bedrijven, werd voor het eerst opgevoerd op 22 januari 1901 in de Vlaamse Opera (toen nog Nederlandsch Lyrisch Tooneel) te Antwerpen. Een jaar later werd zijn sprookjesopera 'Winternachtsdroom' voor het eerst uitgevoerd. Deze opera is wellicht de gaafste operapartituur die in ons land werd geschreven voor de Eerste Wereldoorlog. Dit werk beleefde achteraf een verdiend succes en werd in verschillende schouwburgen hernomen.

In deze periode was De Boeck nog steeds monitor of 'bijgevoegd leraar' orgel aan het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel. Wanneer in 1901 na het overlijden van J. Callaerts de plaats van orgelleraar vrijkomt aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen stelde De Boeck zich kandidaat maar hij werd niet benoemd.

In 1902 kwam ook de plaats van Maily te Brussel vrij en stelde De Boeck zich kandidaat om zijn gewezen orgelleraar op te volgen. Tot ieders verwondering werd er, mede onder invloed van Edgar Tinel, een speciale proef ingericht achter gesloten deuren. De Boeck, hiervan op de hoogte, weigerde aan het examen deel te nemen, en na de proef werd Alphonse Desmet benoemd. De Boeck was hierin zeer teleurgesteld en zou zich nadien minder toeleggen op het orgelspelen.

In april 1902 schreef De Boeck een 'Fantaisie' voor de 'Fanfare Wagnérienne', de samenspelklas kopers van het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel, o.l.v. Henri Séha. Dit werk is geschreven voor 18 kopers en slagwerk. De exacte instrumentatie is Petite Trompette en re, Trompette en sib I-II-III-IV, Trombones en Ut, I-II-basse et contrebasse, Cors en Fa I-II-III-IV, Tubas I-II-III et tuba basse + slagwerk.

De 'Fanfare Wagnérienne' speelde de fantaisie o. a. tijdens de openbare wedstrijden van het Conservatorium in 1906.

Jef Van Hoof maakte nadien van deze fantaisie een instrumentatie voor zijn 'Antwerps koperensemble'. In maart 1925 maakte De Boeck zelf in Mechelen een versie voor harmonieorkest die hij opdroeg aan de 'Harmonie-Maatschappij' de 'Cercle Mozart' die het voor het eerst speelden op de grote markt te Mechelen op 14 augustus 1935 o.l.v. H. Rimbout.

De versie voor harmonieorkest is een toon lager en de allegro-gedeeltes zijn aangepast.

De Boeck schreef ook een 'Fanfare'. Het is een korte meerstemmige 'sonnerie' voor 'scherp' koper en slagwerk.

In de periode 1902-1909 ontstonden verder een 'Mis in C dur', heel wat liederen en pianomuziek. In 1904 begon De Boeck te componeren aan zijn derde opera 'De Rijndwergen'. In 1905 beëindigde hij zijn 'Huldezang aan Onze Lieve Vrouw ter Nood', een cantate voor de jubelfeesten te Merchtem. Op 9 januari 1909 werd 'Reinaert de Vos' gecreëerd in de Koninklijke Vlaamse Opera te Antwerpen.

In deze periode was August De Boeck's faam werkelijkheid geworden en in 1909 volgde hij Paul Gilson, die inspecteur van het Vlaams muziekonderwijs werd, op als leraar harmonie en fuga aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd hem het directeurschap aangeboden van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen waarop hij echter niet inging. Bij koninklijk besluit van 27 augustus 1920 werd De Boeck eervol uit zijn ambt van leraar ontslagen. Hij werd diezelfde dag benoemd als leraar praktische harmonie aan het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel. Hij verving tevens voor een periode Paul Gilson als inspecteur van het muziekonderwijs voor het Nederlandstalig taalgebied. In 1921 werd August De Boeck benoemd tot directeur van de Stedelijke Muziekacademie te Mechelen, welke dankzij zijn inspanningen tot Stedelijk Conservatorium werd bevorderd.

Uit 1911 dateert nog zijn kindercantate 'Gloria Flori' en uit 1912 zijn 'Marche Jubilaire', een breed symfonische concertmars voor koperblazers.

In deze periode ontstonden De Boeck's mooiste Franstalige liederen op teksten van Jeanne Cuisinier. Niemand minder dan Maurice Ravel sprak zijn bewondering uit voor De Boeck's liederen die ze vergeleek met het vocaal werk van Gabriël Fauré. Zijn laatste opera 'La Route d'Émeraude' is De Boeck's meesterwerk en werd voor het eerst opgevoerd te Gent in 1921.

In 1920 werd De Boeck als corresponderend lid van de Koninklijke Academie van België opgenomen. Zijn benoeming als werkend lid volgde in 1924.

De Boeck zou nog enkele belangrijke werken voor orkest componeren: 'Fantasie op twee Vlaamse volkswijzen' (1923), 'Concerto voor Hans-klavier en orkest' (1929), 'Nocturne' (1931) en zijn 'Concerto voor viool en orkest' (1934).

Zoals zijn vriend Paul Gilson werd de talentrijke De Boeck al vanaf zijn prille jeugd jaren geconfronteerd met de blaasmuziek. In Merchtem was er de 'Koninklijke Harmonie Sint-Cecilia', die in 1780 werd opgericht, en de 'Koninklijke Fanfare Concordia' die in 1865 als zanggenootschap werd opgericht, maar rond 1880-83 werd omgevormd tot een 'Fanfaremaatschappij' met Florimond De Boeck als dirigent. August werd in 1880 vermeld als lid van 'Concordia' en in 1883 als onderbestuurder van de Fanfare. Jozef Briers, de grootvader van August De Boeck, was in 1830 dirigent van de Harmonie. De Harmonie bracht op 25 juni 1884 een serenade aan August De Boeck die op 18-jarige leeftijd aan het Brussels Conservatorium een eerste prijs voor orgel behaalde. De Boeck had dus reeds in zijn jeugd banden met beide maatschappijen die na de schoolstrijd politiek sterk verschillend gekleurd werden.

In 1927 werd hij, samen met Paul Gilson, lid van de Koninklijke Harmonie van Merchtem.

Paul Gilson had met het schrijven van blaasmuziek een specifiek doel: hij beschouwde en behandelde het blaasorkest als een volwaardige orkestvorm en ontwierp een volslagen nieuw en specifiek repertoire aangepast aan de mogelijkheden van de blaasinstrumenten. Dit kan niet gezegd worden van De Boeck die, met uitzondering van zijn 'Fantasie', met het schrijven van werken voor fanfare en harmonie een ander doel voor ogen had: hij schreef polka's, walsen, marsen en ouvertures om zijn vrienden in de plaatselijke harmonie een plezier te doen.

Ook voor andere muziekmaatschappijen componeerde hij werken zodat August De Boeck voor de bezetting van zowel fanfare- als harmonieorkest een zeer omvangrijke bijdrage heeft geleverd tot het repertorium van de blaasmuziek.

In 1929 componeerde hij naar aanleiding van de viering van het 200-jarig bestaan van de Merchtemse harmonie zijn concertmars 'Excelsior'. Zijn ouverture 'Vrijheidsgeest – Libertas' dateert uit 1935.

De Boeck ging uitermate slordig om met zijn handschriften en heel dikwijls ontbreekt elke datering. Zo schreef hij verder 'Pasquinade', 'Wals' en 'Pan'.

Manuscripten bevestigen dat De Boeck deze werken componeerde voor 'fanfare pure' zoals die in zijn tijd bekend waren. De bezetting is te vergelijken met een modern fanfareorkest zonder saxofoons. De instrumentatie bestond uit Es bugel, Bugel Solo/I-II-III, vier hoornpartijen F-hoorns), 2 baritons, 2 cornet en 2 trompetpartijen, 3 trombones in Bes, euphonium, Es en Bes bas en slagwerk.

'Pasquinade' is een afgeleide van het Italiaanse pasquillo, het verkleinwoord van pasquino – de plaats waarop men in Rome spotgedichten aanplakte. In deze betekenis van grap of spotternij kan men dit genrestukje het best beluisteren.

'Pan' bevat een korte solo voor cornet die met een korte chromatisch dalende lijn de lach van één van De Boeck's buurman-landbouwer imiteert. De titel Pan verwijst naar een combinatie van dit sardonische trekje met de herderlijke figuur. Op de voorpagina van het manuscript tekende De Boeck eigenhandig de sater Pan.

Tenslotte vinden we nog een 'Ave' voor harmonieorkest, een processiemars die werd uitgevoerd tijdens de jaarlijkse plechtige ommegang in Merchtem.

Enkele van De Boeck's bekende werken zoals de 'Dahomeese Rhapsodie', in 1923, en 'Impromptu' werden door Arthur Prévost (1888-1967), dirigent van de Gidsen, bewerkt voor blaasorkest. Alphonse Courtrain (1880-1960), militair kapelmeester, bewerkte 'La Phalène'.

In 1930 werd Meester De Boeck eervol ontslag verleend uit al zijn ambten en vestigde hij zich terug te Merchtem. Hij aanvaardde het ere-voorzitterschap van de Koninklijke Harmonie en woonde wekelijks

de repetities bij om de muzikanten aan te moedigen op muzikaal en financieel vlak. Na de repetities vergastte hij de muzikanten, in groepjes, bij hem thuis op wijnavonden.

Op zaterdag 9 oktober 1937 stierf hij er op 72-jarige leeftijd. Aan zijn klavier werd een 'Gebed voor viool en piano' kant en klaar gevonden, dat begin oktober door de proost van de Kajotters was gevraagd voor een feestavond.

Zoals zijn generatiegenoten is De Boeck steeds een romanticus gebleven, met een breed-vloeiende, mild-zangerige schrijfrant en een weelderige en kleurrijke instrumentatie. In zijn beginperiode werd hij sterk beïnvloed door de Russische nationale school met Rimsky-Korsakov en Borodin wiens sprankelende muziek sterk inwerkte op zijn compositiestijl. Vrij vlug speelde ook het Franse impressionisme een rol naast een zekere beïnvloeding vanuit de opera's van Wagner. Maar er is natuurlijk ook het typisch Vlaams aspect waardoor De Boeck een unicum is in onze nationale muziekwereld: tegelijk spontaan, vol humor, kleurrijk en gedragen door een sterk gevoelsleven. In zijn omvangrijk oeuvre treffen we enkele werken aan die beslist de vergelijking kunnen doorstaan met werk van beroemde buitenlandse componisten.

De Boecks hoedanigheden als mens en als componist vinden hun oorsprong in het milieu van zijn geboortedorp en in wezen heeft hij zich daarvan nooit willen losmaken. Zijn vele gelegenheidswerken voor fanfare en harmonie vertegenwoordigen aangename maar pretentieloze muziek die trouwens hun oorsprong vinden in datzelfde landelijk milieu.

Luc Vertommen en Frank Teirlinck

© 2005 – Brassband Buizingen vzw

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, mechanical, photocopying, recording or otherwise without the prior written permission of the publisher.